

„a lőretöltöt” helyőrség

IRODALMI-KULTURÁLIS MELLÉKLET

2020. augusztus 15. IV. évfolyam 33. szám

2,4 Hunyady Sándorra emlékezünk

5 Albert Zsolt és Irlanda Kristóf versei

7 Interjú Skovrán Tündével

8 Lovranits Júlia Villő meséje

Hej,
az Élet nevű
város!...
Minden útja
kilencsávos...

Szabados Jenő: Zakeus várja Jézust

Forrás: Dka.oszk.hu

vezérvess

Lövetei Lázár László

Zákeus szétosztani készül fél vagyonát, de aztán rémálmodot lát... *

„Zákeus pedig előállván monda az Úrnak: Uram, ímé minden jószágomnak felét a szegényeknek adom...”
(Lk 19,8)

– Nosza, lépjen hát elébb,
Akinek a válla még
Elbír pár talentumot!
Vittem én már eleget... –

S íme, mind előre lép!
Hosszú, kígyózó sorok,
És a fügefá felett
Tapsolnak az angyalok.

Huss! a pénz szétosztva már,
Félig-meddig, ugyebár.
És a sok szegény között
Egy újdonsült proletár.

– Testvéreim... gyerekek:
Ehetnék-e veletek?
– Húzd innét a beledet!
...Micsa pokolmély torok!
...Nézd, a fügefád felett
Várnak rád az angyalok!

* Részlet a Zákeus fügefája című, készülő kötetből

zene

Olyan ő

Azóta ismerjük egymást, amióta megalakult az együttes. Egy rendezvényen ismerkedtünk meg Gyergyóalfaluban, de még sok más helyen hallhattuk őket a környéken abban az évben. Ha belegondolunk, csupán egy hétéves időszakról kell beszélgetnünk most, ami alatt a nulláról az élvonalba tornázták fel magukat. A Bagossy Brothers Company tavaly Petőfi Zenei Díjat nyert az év akusztikus koncertjéért, az Olyan ő című daluk pedig az év legjobb hangfelvételének járó Fonogram-díjat hozta el. Kulisszatitkokról beszélgetünk Bagossy Norbival és öccsével, Lacival, de velünk van Biró Barbi is, akit az Olyan ő című nótával együtt szeretett meg a közönség.

– Pár srác összeáll zenélni. Mikortól nevezzük őket zenekarnak, mitől? Egyébként az elejétől céltudatos elhatározás volt, hogy épp így, ebben a felállásban akarsz zenélni?

Bagossy Norbert: – Amikor Alfaluban zenéltünk az öcsémmel, csak ketten voltunk, és már akkor Bagossy Brothers néven léptünk fel. Az a projekt ebben a formában futott pár hónapot, fene tudja már, hogy miért is lett vége. Voltak előz-

mények is, sok zenekarban játszottunk mindketten, és emlékszem egy estre, amikor Marosvásárhelyen léptünk fel a Hot Snow Storm nevű formációval, de a fellépés reggelén a zenésztársak bejelentették, hogy nem tudnak eljönni... Aztán

elmentünk ketten és rockkoncert helyett előadtuk akusztikusan azokat a dalokat, amikről szó volt. De szerették az emberek. Pár hónap szünet után megszületett az Add vissza című dalunk – akkor még Add vissza a játékom címen futott –, aztán az egyik egy szál gitáros esten meghallotta ezt Ata (Tatár Attila), és odajött hozzám, hogy mi ez az új Intim Torna Illegál-dal? Mondtam, hogy saját. Ő meg azt, hogy ezt játszani kellene másfelé is. Az öcsém felvette a dalt otthon, a kishozatunkban, de ez a dal még a saját nevem alatt ment ki a YouTube-ra,

majd ennek a sikere hívta életre a zenekart, eköré épült fel a csapat.

– Amikor az ember tehetséges és fiatal, vagy legalábbis tele van ambíciókkal, honnan tudja, hogy tényleg érdemes-e folytatnia a pályát? Sikeres dolgokról szoktunk hallani, de sikersztóriáról, mint a tietek, nagyon ritkán.
B. N.: A reakciókból. Ez dönt el mindent. Amikor nem azt mondják, hogy ezt így vagy úgy kellene, hanem amikor szeretik és újra és újra kíváncsiak arra, amit csinálsz.

szerkesztőségi terepasztal

„AKKOR VAGY, HA HIÁNYZOL”

- szerelmem, a mágikus realizmus -

Harminckét fokos nyár van Budapesten. A tűző nap elől sehova sem lehet elbújni, az aszfalt még árnyékban is égeti a talpukat, és a legribb, legvastagabb kőből épített falakon is átsugároz a forróság. Éjjelente szellő sem lebben, a hőmérséklet nem kúszik hús fok alá.

Miről is lehessen ilyenkor olvasni, mint nyirkos, mohás erdőkről, ködbe vesző fenyvesekről, völgyek mélyéből áradó patakszobogásról, jeges szélről, kietlen tájról? A Sinistra körzet épp az a világ, ahová az augusztusi Budapestről kívánczozhatunk.

De várjunk csak, tényleg vágyik az ember egy mágikus realista regénybe?

Én biztosan igen!

Tizenhat-tizenhét éves lehettem, amikor legkedvesebb ismerősöm kezembe adta Darvasi László *Vándorló sírok* című novelláskötetét (melyből jelen írásom címét kölcsönöztem). Már az első ciklusnál tudtam, hogy kész, végem van, szerelembe estem, megtaláltam, rátaláltam arra az irodalmi stílusra, ami a leginkább elvarázsol, leginkább rabul ejt, és amit életem végéig megszakítás nélkül olvasni szeretnék.

Ismertem már azelőtt Gabriel García Márquez műveit, olvastam is egy-két kötetét, melyek ugyancsak elkápráztattak, de még nem fogalmazódott meg bennem, hogy miért is tetszett annyira. Viszont Darvasit megismerve keresni, kutatni kezd-

tem a hasonló stílusú elbeszéléseket, regényeket, és feltárult előttem Márquez, Borges, Cortázar, illetve a teljes mágikus realista irodalom csodálatos világa. Így jutottam el Bodor Ádámmal is.

Arról, hogy mi is igazából az a mágikus realizmus, és hogy létezik-e egyáltalán, máig vitatkoznak az irodalomtudósok, szerzők és recenzorok. Bár épp nem áll rendelkezésemre az adott kötet, egy internetes összefoglaló cikk szerint az oxfordi irodalmi kifejezések lexikonának harmadik kiadása így ír a fogalomról: „A mágikus realizmus egy modern fikció, amelyben csodás és fantasztikus tényezők tűnnek fel. Ezekről eltekintve az elbeszélés meg-

tartja észszerű hangvételt, ugyanakkor elrugaskodik a realizmustól, hogy erőt merítsen a fabulák, a népi hiedelmek és a mítoszok összességéből, mégis megtartva a kortárs társadalmi helyzet realitását. Az ilyen jellegű történetekben a szereplők fantasztikus tulajdonságokkal is rendelkezhetnek – például a repülés képessége, telepátia vagy tárgyak gondolati úton való mozgathatása –, így ellensúlyozva a XX. század politikai valóságát.”

Persze, ez a definíció teljesen rendben van, helyénvaló információkat közöl, mégis mintha valahogy kifejejtene az esszenciát. Miért szeretem én ennyire a mágikus realizmust? Mi az a titkos össze-

Ágoston Szász Katalin

tevő, ami ilyen erőteljes hatással van rám? Ennek megválaszolására pedig épp annyi esélyem van, mint azt megfejtetni, hogy miért esünk szerelembe...

Vagy mégsem. Ha kicsit elgondolodom, igazából könnyen rájövök, hogy a fabulák, népi hiedelmek és mítoszok intertextualizálását emelném ki leginkább a mágikus realizmus legfontosabb stílusjegyeként. Nem csoda, hogy vonzódunk hozzájuk, hisz emberi érző-megéretté létezésünk alapja ez az egyetemes bölcsesség, mégis eléggé elfordultunk tőle mostanság.

Hogy tényleg létezik-e mágikus realizmus? Hogyne létezne!

Hisz minden pillanatban hiányzik.

tárca

TALÁLKOZÁS HUNYADY SÁNDORRAL

Borbély László

„Fekete szárú cseresznye, / Rabod lettem szép menyecske. / Ne bánj vélem, mint raboddal, / Hanem úgy, mint galamboddal. / Magas a torony teteje, / Juhaimnak nincs mezeje. / Juhaimnak zöld mező kell, / Magamnak szép szerető kell. / Akkor gyere, mikor mondom, / Csizmad sarka ne kopogjon. / Réz sarkantyúd se peregjen, / Hogy az anyám fel ne keljen.”

Már régen magam mögött hagytam a színház ezerszínű, csodálatos varázsvilágát, ám a darabban oly szépen élékelte magyar nóta még mindig visszhangzik bennem.

Hunyady Sándor író világa az én világom. Otthonosan mozgok benne, talán azért, mert mindig törekszem arra, hogy egészen sajátos viszonyom legyen a hírlapírásal. Olyasféle, amilyen lelki mesteremnek lehetett.

„Az újságíró életében legalább van egy kevés romantika. Néha szeretheti azt, amit csinál, büszke lehet rá, ha használhat, jót tehet rajta keresztül, ha tisztán és hősiiesen fogja föl kötelességét. Végre ez is valami. Hasonlít kissé ahhoz a helyzethez, amikor valaki egy nagyon szép, nagyon önző, de nagyon szegény nőbe szerelmes.”

Ezt a gondolatát például egy életre felírtam magamnak, és azokban a hálátlan napokban, amikor robotnak érzem és nem szeretem a munkám, valamiféle szellemi menedékre lelek benne.

Az utóbbi években legfeljebb amiatt panaszkodhattam, hogy egyre kevesebbet kerestem írásaimmal. Így viszont nem fenyeget az a vád, hogy eladtam volna magam vagy a tollam. Nem váltam be megmondóembernek, önjáró, csökönyös tollforgató módjára szemlélődöm, s ha írni való témára találok, szenvedélyesen szállok alá a valóság mélyrétegeibe, szellemi elődeim példáját követve. Elsősorban életformának tekintem a hírlapírást, nem hétköznapi munkának.

Hunyady Sándor írásai kezdettől a kedvenceim közé tartoznak, vonz az anekdotáktól gazdag múltbéli világ, minden szereplőjével, díszletével és balsorsával együtt.

Gyakran fog el az érzés, hogy lemaradtam valamiről, megkésve jöttem a világra ötven évvel ezelőtt.

Ma már mindenki ódivatúnak tekinti a hírlapírást. Valamiféle rátarti különöséget sejtnek mögötte.

A két különböző természetű, de kivételes tehetségű ember, Bródy Sándor író és Hu-

nyady Margit színésznő szerelméből született Hunyady Sándor nevének hallatán pedig csak legyintenek.

Ugyan már, azok az idők elmúltak, a korszellem nem emberi sorsokra érzékeny hírlapírókat kíván, hanem panelszerű termékeny írókezeket.

Odahaza megkeresem a polcon Hunyady Sándor *Géza és Dusán* című regényét, amely előzménye volt a *Fekete szárú cseresznye* című színdarabnak.

Arra gondolok, hogy aki csak a drámát ismeri, annak fogalma sem lehet, milyen szépen és emberien oldja fel a regényváltozatban Hunyady a borszagú, duhaj, bácskai estén kibomló tragikus fordulatokkal teli, féltékenységtől túlfűtött szerelmi háromszöget.

Hunyadyt kamaszkorától kezdve drámai alkattá tették életének sorsfordulatai: tízéves koráig színésznő édesanyja nevelte, addig nem találkozott lobbanékony természetű író édesapjával, Bródy Sándorral; tizenhét esztendősen öngyilkosságot kísérelt meg, melynek emlékét, egy revolvergolyót élete végéig a tüdejében hordta; apja Kolozsvárra küldte, hogy fejezze be tanulmányait, ahol első este elkártyázta minden pénzét a kávéházban, majd beállt az *Újság* című laphoz hírlapírónak.

Korán kikezdett tehát a halállal, amelyről *Az öngyilkosság technikája* című írásában így vallott: „Éjszaka, amikor hazamentem, és a csöndes, homályos szobában fölfutott az árnyékom, elfogott valami mélyeséges vágy, hogy visszaadjam magam a természet olvasztótégelyének, csináljon velem valamit, ahogy egy rozoga Fordból friss acélt csinált a gyár.”

Együtt élt a halál gondolatával, megszólitotta, szelídítette, felhőborította, keckeckedett vele. Életmódja, kevés alvás, sok izgalom, temérdek munka, állandó szivarfüst korai búcsúra kárhoztatta.

Ilyen gondolatok után nem meglepő, hogy álmomban Hunyady Sándornál járok, a Royal Szállóban a harmincas években.

Tizenkettő óra után érkezem, megmondták, hogy hamarabb ne is próbálkozzam, mert úgysem tudom álmából felkelteni az író.

Azelőtt sohase jártam nála, mindig valamelyik kávéházban vagy színházban kértem tőle nyilatkozatot, melyet tintacervezával lejegyeztem a noteszbe, majd rögzítettem telefonon bediktáltam a szerkesztőség gépírókisasszonyának, hogy a másnap

Hunyady Sándor 1935-ben

Forrás: Wikimedia Commons

megjelenő lapban olvasható legyen a népszerű író véleménye új darabjának premierjéről.

A portás egy ötösért megmondta, hogy hányas szobában találok a harmadik emeleten.

Azt beszéltek, saját lakása sohasem volt, ahogyan felesége sem. Mindig szállodákban élt vagy vendégségben lakott. Az ismerősei „Sándorkának” hívták. Márpedig neki szegről-végről mindenki ismerőse lett, amerre életében megfordult. Mint afféle ősbóhemnek, sokan keresték a társaságát. Kedvesen bánt vele a szállodai személyzet, a borbély, a fürdős, a trafikos, a telefonos. De ugyanez volt a helyzet a vendéglőkben és a kiskocsmákban, a lóversenytéren vagy a vöröslámpás házakban. Mindenütt vendégnek tekintették. Mindenkihez kötődött, de valójában senkihez sem.

– Megtisztelő, hogy engem választanál mesterednek – mondja derűsen Hunyady –, de hidd el, nem én vagyok az. – Beszélgetéseink során megkedveltem és megszerettem, talán mondhatnám úgy is: eljött a fiú, akire vártam, hiszen nekem folytatás nélkül múlik el az életem, nincs

utódom, aki viselje egyéni jegyem; nincsen senki, akinek a tekintetén keresztül tovább szemlélődhetnek az emberek között. Rokon lélek vagy velem, az szent igaz, de én annál nem tehetek többet, mint hogy megszólítom a benned nyugvó mestered hangját. Ha írtam, cselekedtem, mondtam, gondoltam olyasmit, ami megérint téged, akkor az azért lehetett, mert felébredtettem benned valakit. Aki eddig is benned lakott, csak nem tudtál róla. Az én érdemem legfeljebb annyi, hogy kézen fogtalak, de önmagad lámpását saját magad gyújtottad meg. Nem szabad utánam jönnöd, egyéni önfénytől ragyogó utad van. Benned már eléggé erős szomszúság van az igazságra, tűzként lobog benned a sorsoddal való szembesülésed, megérettél a mesteri szóra. Ha mégis úgy érzed, hallgat benned, az azért van, mert nincs bátorságod elég szélesre tárnai magadban az ablakot, hiába ragyog odakint a nap.

Ha behunyom a szemem, újra látom, ahogyan derűsen bearanyozza a délelőttöt és búcsúzásképpen azt kéri:

– Szépen írd meg, fiam! Hírlapíróhoz méltón, és most ég veled!

zene

– **Emellett azért a tesóság Lacival szilárd alap és erő a munkához. Jól látom?**

B. N.: Együtt kezdtünk annak idején zenélni – egy gitáron. Öcsém balkezes, én jobbkezes vagyok, de jobbkezes gitáron tanultunk mindketten.

– **Laci, akkor te most jobbos és balos gitáron is játszol?**

Bagossy László: Nem, de voltak ilyen gitárosok is, például Jimmy Hendrix. A gitárok kilencven százaléka amúgy jobbkezes, a balkezesek drágábbak is. Én is így tanultam meg, így játszom. Norbi szerint meg azért fürgébbek az ujjaim a gitáron, mert eredetileg balkezes vagyok.

B. N.: Egyébként minden egyes formációban, amiben játszottam, benne volt Laci is. Ez egy ilyen tesóság.

B. L.: Norbi amúgy zenekari témákban mindig is nagyon tudta, mit akar. Az első perctől megvolt az elképzelése, hogy zenekar kell, nem otthon akar gitározgatni...

B. N.: Igen, amit csinál, csinál rendesen, ezt gondolom ma is.

B. L.: Norbi már az első időkben beszerzett az egyik osztálytársától egy kiszuperált dobfelszerelést kölcsönbe, azt cipeltük fel a kétszobás apartmanba és püföltük a szomszédok nagy örömére.

– **Az alkotási folyamatot hogy érinti ez a jötesőség?**

B. N.: Úgy, hogy kiegészítjük egymást. A dalokat én írom, a szövegeket is – úgy gondolom, hogy ez így van rendjén –, de Laci mindig tudja, hogy pontosan mit akarok. Igazából érzem. Ezt egészíti ki az ő tudásával, ő hangszereli meg a dalokat, ő ad atmoszférát nekik.

– **Mi történt az Add vissza után?**

B. N.: Egyszer Kolozsváron játszottunk egy silent partyt, és kihívták a rendőrséget, olyan hangosan üvöltötte a közönség a refrént, pedig csak fülhallgatóban hallották a zenét. Ez igazi sikerélmény volt, és már a ki-mozdulást is jelentette, hogy Gyergyótól 200 kilométerre játszhattunk sok ember előtt. Szóval magától indult el a dolog...

– **Akkoriban már láttad a jövőt? Megvolt az a tudatosság, ami az együtttest tovább építette?**

B. N.: Igen, megvolt – nagy álmodozó vagyok. Hiszem, hogy semmi nem lehetetlen. Nyilván már akkor is arénában szerettünk volna játszani, csak akkor még nem látszott az út. Az igényességben és a munkában bíztam. De egyből a legnagyobbat kell álmodni, mert az hajt előre.

– **Magyarország mikor jött képbe? Nagyon hamar ismertté váltatok. Mi kellett hozzá?**

Biró Barbara – Egyszer csak ott álltam a színpadon a Budapest Parkban, és több ezren énekelték velem a dalt

B. N.: Az a két év kellett. Tizenötben jöttünk át, de nem akartunk félkészben megmutatkozni, felvettük újra ezt a kislemezt, és egy új nagylemez részeként maradt meg, ezzel az anyaggal jelentkeztünk rádióknál, menedzsereknél. De visszalépés is volt valamilyenképpen, hiszen ott-hon már több száz fős állandó közönségünk volt, itt pedig senki sem ismert. Volt olyan, hogy a Punnany Massif előzenekaraként léptünk fel és négyen álltak a színpad előtt, aztán nekik meg telt házas koncertjük volt. A nevünkre be se jöttek az emberek. Újra tapasztaltuk azt, amivel elindultunk 2013-ban.

– **És mi a siker kulcsa?**

B. N.: Ata szerint kellene a jó dalok. Általában a kezdőkre jellemző, hogy feldolgozásokat játszanak, legtöbbször angolul énekelnek – ez egyébként velünk is előfordult a legelején –, de kell a bátorság a saját magyar dalokhoz, azokkal tudod igazán megérinteni a közönséget.

– **Hogyan épült fel a magyarországi Bagossy Brothers Company?**

B. N.: Valahogy szerencsénk is volt, mindig jó helyen voltunk jó időben. A Cseh Tamás-programmal kezdődött a magyarországi korszakunk, nyertünk a pályázaton, és a későbbi mentorunk, Szalai Attila, pedig a menedzserünk maradt. Azóta is ő. Otthon Ata intézte a menedzsmentet, ő találta meg a Cseh Tamás-program pályázatát is.

B. L.: Eredetileg fél évre szólt a szerződés a Cseh Tamás-programban. Aztán Attila lendített előre: jó menedzser, kapcsolatai voltak és tapasztalata. Nekünk semmi tudásunk nem volt, hogy hol kell elkezdeni a kopogtatást, milyen klubokat, rádiókat érdemes felkeresni. Ő is szervezett olyan koncertet, ahol három emberből állt a közönség, de olyan helyen, ahova viszont visszahívtak, és a következő alkalom már teljesen más volt.

B. N.: Kaptunk egy hatodik tagot a menedzserünk személyében, aki tudta, hogy nekünk milyen pályát kell bejárni, mire kell figyelni, és minden helyen, amit megszerveztünk, hál' Istennek ugyanez volt a reakció, hogy jöjjünk még, és újabb koncerteket szerveztek. Szóval a tipikus történet: a rockbanda kinövi magát a Volkswagen kombiból... és nem azért, mert rengeteg támogatás van mögötte, hanem egyszerűen a régi, emberi módszerrel, hogy eljövök, elzenélem a zenémet, és annyira tetszik az embereknek, hogy legközelebb elhívják a koncertre a barátaikat is.

– **Melyik volt az itteni befutó dalotok?**

B. N.: A *Van egy ház*. Fura, mert ez a dal egy időben született az *Add vissza*-val, de azt például a rádiók nem is akarták játszani, míg az előbbi igen. Nagyt is ment.

– **Melyik az a pont ebben a műfajban, amikor túllép az ember a kezdeti önmegmutatás, önkifejezés igényén, és megérzi a felelősséget azért a több ezer emberért, akik a színpad előtt rajonganak? Amikor már nem mindegy, hogy mit csinál a színpadon.**

B. N.: Hirtelen nem tudnék megjelölni egy ilyen pontot a történetünkben, de kétségtelül van: talán az utolsó Budapest parkbeli koncertünk volt ilyen, ahol ezt nagyon érezni lehetett. Ezt inkább a saját bulikon lehet és kell érezni, mert különbség van a fesztiválok és a saját bulik között: az előbbieken esetleges, hogy ki a közönséged, az utóbbiakon pedig egyértelmű, hogy a te zenédért van ott minden ember.

B. L.: Ilyenkor tudod, hogy az utolsó sorban az utolsó ember is kifizette azt a pénzt azért, hogy téged hallgasson, amikor látod, hogy az utolsó sorban is mindenki felemelt kézzel bulizik, akkor megérezhető ez a felelősség is.

– **A Vele utazom című, legutóbbi lemezedet ma többször is meghallgattam, nagyon egészen érzem: jól megszerkesztett, jól felépített album. Olyan, mintha megérkeztetek volna valahova.**

B. N.: Mi is így gondoljuk, de már a negyedik lemezen jár az agyunk. Van már hét olyan dalunk az új lemezről, ami nincs is még meghangszerelve, de alig várom, hogy készen legyenek, előre imádom őket. Remélem, ez még kerekesebb, még egészségesebb lemez lesz, és előrelépést fog jelenteni ez is. De azt is tudom, hogy amikor majd kiadjuk, megint a következőn fogok agyalni...

– **Követhetőek a siker állomásai az életekben? Alig pár éve két srác Gyergyóban elkezdett gitározni, most meg lányok tömege sikoltozik a színpad előtt, fesztiválokra, nagykoncertekre hívnak... Melyek voltak ennek a pályának a stációi?**

B. L.: Ezeket a stációként megjelölhető alkalmakat nem mi határoztuk meg, hanem a menedzserünk. Neki köszönhetően léptünk nagyobb és nagyobb közönség elé, ilyen volt az első önálló A38-as tetőteres koncert, az Akvárium, a Budapest Park. Szalai Attila bátorított mindig és szervezte az újabb és újabb koncerteket. Bátor volt, jól látta a dolgokat mindig és jó döntéseket hozott. De mérföldkő volt az is, hogy egymás után háromszor sikerült megtölteni az Akváriumot.

– **Az Olyan ő című dalotok a leghíresebb. Tavaly szinte mindenik rádió naponta többször játszott, azt hiszem, a népszerűségetekhez is sokat hozzá tett. Van benne valami mágikus erő. Mi a története?**

B. N.: Véletlenül lett duett. Mindig úgy írom a dalokat, ahogy később megszólalnak, vagyis elejétől a végéig – nem egy refrént vagy egy verzet, amire aztán felépítem a többi, hanem egészben, de az elején nem mindig tudom, hogy mi lesz a vége. Amikor ezt a dalt elkezdtem írni, az első pár szó után beugrott, hogy

Bagossy Norbert és Bagossy László: Egyből a legnagyobbat kell álmodni, mert az hajt előre Forrás: Facebook/ Bagossy Brothers Company

válaszolatós, párbeszédés kellene hogy legyen. Az öcsémeknek már úgy is mutattam meg, hogy vinnyogtam a női részt. Mondtam, hogy kellene ide valami csaj...

– **És így lett Barbi kakukktójás a zenekarban?**

B. N.: Ez külön történet. Laci meg én el tudtuk képzelni, hogy milyen ez női hanggal. De a többiek ragaszkodtak ahhoz, hogy végre egy női hang énekelje fel a női részt – hallják ők is, hogy szól, milyen lenne „adogatásban”.

B. L.: Végig gondoltuk, ki volna a legalkalmasabb erre, a legjobb duettpartner, akit ismerünk is. Mi mindig olyan emberekkel dolgozunk, akik közel állnak hozzánk valamennyire, ez nagyon fontos. (A zenekar esetében sem a legjobb zenészeket kerestük, hiszen folyamatosan tanul az ember, és egyre jobb lesz, hanem olyan embereket, akikkel jó együtt dolgozni, akikkel megértjük egymást.) Aztán Ata meg a menedzserünk mondták, hogy valaki már énekelje fel végre, így jött a képbe Barbi [Bagossy László menyasszonya]. Van otthon egy kis házi stúdióm, ott vettük fel először az ő hangjával.

Biró Barbara: Norbit beküldtem a fürdőbe, hogy ne hallja, mert nem mertem előtte énekelni. Mondtam, felénekel, de ne küldjék el sok embernek, ha lehet. Csak az hallgassa meg, akinek muszáj. Mondta Laci, hogy betették a közös csoportba, és hallotta mindenki a társaságból, nekem meg égett a pofám. Aztán egyszer csak ott álltam a színpadon a Budapest Parkban, és több ezren énekelték velem a dalt.

B. L.: Amikor a menedzserünk meghallgatta a házi felvételt, azt mondta, hogy ez szinte kész van.

B. B.: Ez jólesett.

B. L.: Ez részünről is merész döntés volt, mert ez a szakma nem arról szól, hogy egy zenekar beránt egy ismeretlen énekesnőt, nem tudtuk, hogy fog elsülni. Még a stúdióban sem volt biztos, hogy Barbi lesz-e a végső változatban.

B. B.: Már elkezdődtek a stúdiómunkálatok, amikor Laci egy éjjel hazajött, hogy van egy rossz híre. (Ha rossz hírt közöl, az mindig úgy néz ki, hogy bejelenti, hogy van egy rossz híre, aztán tíz perc csend...) Kértem, mi a rossz hír? Az, hogy úgy gondoltuk, neked kellene felénekelned az *Olyan* őt. Kiröhögtem, hogy na jó, akkor mondd a rossz hírt. Mert én biztos, hogy nem vállalom. Ha akarjátok hallani, milyen női hanggal, felénekelek még egyszer, de ennyi. A lemeze nem. Ekkor gondoltam bele, hogy ha mégis felénekelek, s majd később koncerteken emberek elé kell lépni, úgy, hogy még Norbi előtt sem merek énekelni, az milyen lesz?

B. L.: A stúdióban is azt mondta Barbi, hogy amikor felénekel, a fel-

vevőszobában nem lehet senki... A producerünk, a hangmérnök, akik látták egész héten, hogy ezen vívódunk, meghallgatták a demón Barbi hangját, és kérdezték, hogy ezen mit vívódtok, ez megvan, ez készen van... Hogy micsoda elemi erő, minden benne van, ami kell, nagyon vehemensen ragaszkodtak hozzá. Mi is így éreztük az első perctől, de nem mondhattuk ki, ne-hogy elfogultság legyen.

B. N.: Amikor kiadtuk, az első három napban még volt bennünk egy adag gyomorideg a reakciók miatt. Külön kérdés volt, hogyan tüntessük fel Barbit – aztán a címbe nem, csak a leírásba került bele, Barbi kérésére.

– **Azt tudják a rajongók egyébként, hogy Laci menyasszonya vagy?**

B. B.: Most már talán igen, de voltak tippek, hogy Opitz Barbi éneklie a dalt, vagy a lány, aki a klipben játszik, aki egyébként Norbi barátnője. De kiderítik a rajongók mindig, amit tudni akarnak.

– **És mi a dal története?**

B. N.: A veszprémi Expresszó valamelyik termében írtam, egy eldugott helyen. Volt nálam egy gitár, elkezdtem pengetgetni, teljesen spontán született. Ilyen érzések kavarogtak bennem, amiről szól a dal is, hogy le szabad-e szedni a tiltott gyümölcsöt...

– **Lesz még duettek Barbi-val?**

B. N.: Szerintem nem. Nem akarjuk ismételni magunkat. Azt, ami egyszer működött, nem kell addig utánogni, amíg kifárad az egész.

B. B.: Elrontaná ennek is a varázsát...

B. N.: Otthon sikeres lett az *Add vissza* című dalunk, de ennek a sikerét is ott hagytuk, ahol megszületett, nem akartunk még egy ilyet csinálni.

– **Aranyos dolog, hogy mindkettőtök barátnője szerepet kapott ebben a dalban és a klipben.**

B. N.: Nekem csak ezután lett ő a barátnőm, ott ismerkedtünk meg a klip forgatásán. De egyébként hiszek a családon belüli megoldásokban, abban, ha bármilyen munka van, mindig a hozzánk közeli embereket érdemes belevonni – a zenekar esetében is jól működött ez az elv.

A Bagossy Brothers Companyt 2013-ban alapították. A zenekar tagjai: Bagossy Norbert (gitár, ének), Bagossy László (baszszusgitár, vokál), Tatár Attila (gitárok, vokál), Bartis Szilárd (dobok), Kozma Zsombor (hegedű, harmonika, billentyűk). Legutóbbi lemezük *Veled utazom* címmel tavaly jelent meg.

novella

CUKORBAJ

Az alább következő történet, a hős nevét kivéve, betűről betűre igaz, melegen figyelmébe ajánlom a betegeknek, mert némi enyhülést lehet kapni belőle.

Erdős úr egy nagy kereskedelmi vállalat kis tisztviselője volt. Negyvenéves lehetett, kopasz, cvikkeres, sovány és mégis pocakos, ez a legkomiszabb férfitestalkat. Családja volt, nehezen élt, ötpengős gondok között.

És mindennek a tetejébe egyszerre csak beteg lett. Nem tudta, mi baja. Próbált nem törődni vele. De nem lehetett. Egyre cudarabul érezte magát. Végül is elment a betegsegélyző intézet orvosához, hogy megvizsgálják.

Így aztán megtudta, hogy cukor-baja van. Régóta cipelt, elhanyagolt, nagyra nőtt cukor-baja.

Amikor az orvos kötelességszerű kegyetlenséggel megmagyarázta, hogy mi a diabetes, hogy mire kell vigyázni és milyen veszedelmek fenyegetik – csaknem összeesett a kétségbeeséstől.

Az nem zsenirozta, hogy ezután nem ehet szőlőt, sárgadinnyét és édes tésztákat. De az mélyen le-sújtotta, hogy le kell mondania a kenyérről és a krumpliról. Eddig főképpen kenyéren és krumplin élt. Mivel fogja most e kedves táplálékokat helyettesíteni?

Három napig komolyan gondolt rá, hogy fölakasztja magát, már a szöveget is kinézte otthon a konyhában. Majd lassanként megnyugodott. Rájött, hogy akármilyen kényelmetlen betegség a diabetes, az ember bizonyos örömhöz is jut általa. Először is panaszkozhat rá. Nem kicsiny dolog. Másodszor hatalmat kap a kezébe. Joga van személyesen dönteni afelől, hogy a napi szénhidrát-mennyiségét milyen alakban eszi meg. Zsömlében, rizsben, almában? Ez olyanféle szórakozás, mint a keresztretjvény. Harmadszor pedig ismereteinek köre jelentékenyen kitágult. Megjelent előtte a Tudomány. Megtanulta, ki volt Banting. Hasznos kézikönyvet olvasott a diabetesről. A friss cukor-betegek nem szoktak unatkozni.

Amikor a cukor-bajos lét harmadik hetét szolgálta, a vállalat vezérigazgatója behívatta párnázott ajtóba, mahagóni íróasztalos szentélyébe.

Erdős úr szívszorongva állott meg a pompás asztal előtt. Mit akarhat tőle a Vezér?

A Főnök öt hosszú másodpercig némán vizsgálta rabszolgáját, a ki-nek orrán reszketni kezdett a cvikker, aztán nyersen kérdezte:

– Azt hallom, hogy magának cukor-baja van! Igaz ez?

A kopott kis hivatalnok előtt elsötétedett a világ. Úristen! Ki fogja dobni a betegsége miatt!

A hangjában könyörgés volt és esküdözés, ahogy dadogta:

– Igaz, méltóságos uram! De ez, becsületszavamra, nem zavar a munkában!...

A Vezér alapjában véve ugyanolyan gyászos alkatú férfi volt, mint a tisztviselője, csak a ruhája volt jobb, és egy kicsit feszesebbre, tokásabbra fűjtatta a jómód.

Csöndet parancsolt kezének egy mozdulatával, és fölényesen jegyezte meg:

– Nekem mondja? Én tizenkét éve vagyok cukor-bajos!

– Cccccc! Ne tessék mondani! Abszolúte nem látszik! – csodálkozott a hódolattól haldokolva a rabszolga.

A Vezér hangja egy árnyalattal közvetlenebbé vált. Bölcs előadást tartott a diabetesről. Kifejtette, hogy ez a betegség, mióta Banting fölfedezte az inzulint, elveszítette jelentőségét. Barátságosan a vállára veregetett Erdős úrnak. Vigasztalta, mert hiszen ezzel saját magát is vigasztalta. Végül pedig, félig kabalából, félig szolidaritásból, havi húsz pengővel fölemelte hivatalnoka fizetését, és kegyesen elbocsátotta színe elől.

Erdős úr visszament szobájába, leült íróasztalához, egyszerre zokogott és fütyült a boldogságtól. Azt a megkönnyebbült örömet érezte, amelyet valaha egy hugenotta érezhetett, amikor észrevette, hogy az az ember, akitől az élete függ, nem ellensége, hanem a testvére, egy másik hugenotta.

Elmúlt egy hónap, amikor reggel megint a vezérigazgató szobájába idézték Erdős urat. Most már nem félt annyira, de mégis vegyes érzései voltak, amikor alázatosan hajlongva belépett a zöld posztós ajtón.

A Vezér hangja keményen csegett:

– Azt hallom, Erdős, hogy maga saját kezűleg adja magának az inzulín-injekciót!

– Nincs pénzem orvosra! – mentegetőzött a rabszolga.

– De azt is hallom, hogy itt csinálja azt a dolgot a hivatalban! – zengett tovább a Vezér.

Erdős úr megtörve vallott: – Igaz, méltóságos úr, de nem csinállok vele semmi zavart. Bemelegyek a mosdóba, tíz óra körül. Egy pillanat az egész! Nem több, mint ha innék egy pohár vizet!

– És hol tartja a cók-mók-ját? Itt az irodában? – kíváncsiskodott a Vezér.

– Nem, kérem! – magyarázta alázatos készséggel a kuli. – Magammal hozom mindennap az aktatáskámban, egy kis alkoholos tartóban a tűket, a fecskendőt, szóval az egész fölszerelést!

– Hozza be azt a holmit! Látni szeretném! – parancsolta a főnök.

Erdős úr kirohant, majd egy perc múlva berohant, hozta kopott aktatáskáját, és kírakta belőle az inzulín-injekcióhoz szükséges dolgokat.

A Vezér érdeklődve nézegette a kerek kis nikkeltokot, kinyitotta, megszagolta az alkoholt, majd órájára pillantott:

– Fél tíz! Túl van már ma azon a dolgon?!

– Éppen most akartam nekifogni! – ismerte be könyörgő hangon Erdős úr.

A Vezér fölállt, kísértél az íróasztal mögül:

– Nohát rajta! Csinálja itt előttem! Látni akarom, hogyan megy ez a dolog! – rendelkezett.

A kopasz kis ember elpirult, mint egy leányka. Dadogott:

– De méltóságos úr kérem, akkor le muszáj gombolni a nadrágomat, mert a combomba szoktam adni az injekciót!

A Vezér kedélyesen nevetett:

– Ugyan, barátom, csak nem szégyelli magát előttem?! Micsoda számárság? Férfiak, egymás közt!

Erdős úr retentő zavarban volt, de ugyanakkor mélyen meg volt tisztelve. „Férfiak, egymás közt!” – hogy cseng az ilyesmi a főnöki ajkáról! Parancs! Parancs! Ha már muszáj, remek munkát akart produkálni gazdája előtt. És valóban oly ügyesen, gyorsan végezte el a kis műtétet, hogy a Vezér gratulált:

– Bravó, Erdőském! Irigylem magát. Én, sajnos, ideges vagyok, nincs szívem magamba szúrni a tűt, ki vagyok szolgáltatva a doktoroknak!

– Pedig semmiség, méltóságos uram! Nem fáj! Egy gyerek is megcsinálhatja! – háritotta el szerényen a dicséretet Erdős úr, mialatt vizsgálombolta nadrágtartóját.

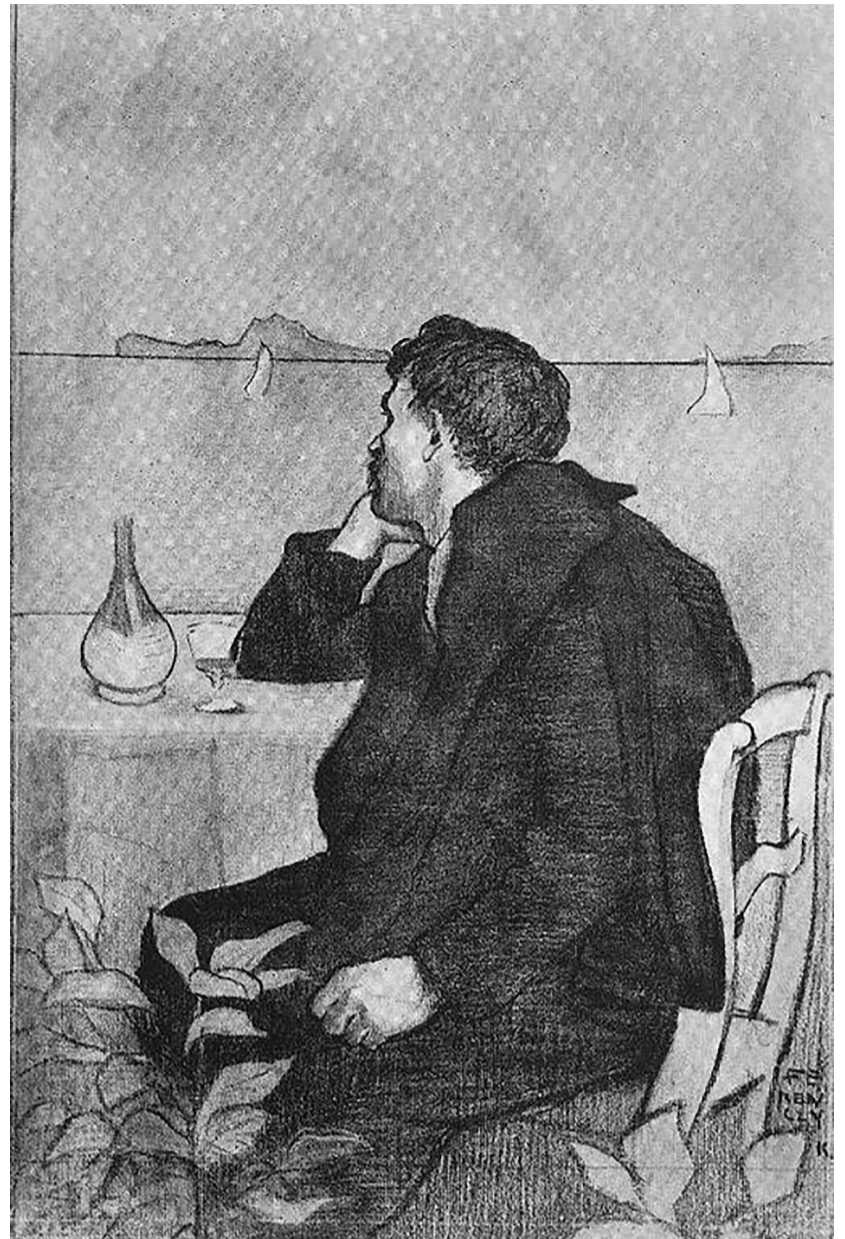
Másnap újra meg kellett jelennie az elnöki szobában.

A Vezér kihúzta a pompás íróasztal középső fiókját. Csillogó holmik voltak benne, egy zárt üvegcse-szében alkohol, az alkoholban szétszedett pravaz és a tűk.

– Jó ez a fölszerelés?! – kérdezte a Vezér.

– Isteni! – lelkesedett Erdős úr, szemét a fiókra függesztve.

A Főnök föl-alá sétált az óriási szoba puha szőnyegén. Kissé zavarban volt, köszörülte a torkát. Aztán beszélni kezdett. Elmondta, hogy nincs meglegedve a doktorával. Pontatlan. Néha elkésik, néha korán jön. Felkölti álmából vagy

Ferenczy Károly: Nápolyi emlék (szén, papír, 63,5 × 41 cm, Magyar Nemzeti Galéria, 1896)

Forrás: Wikimedia Commons

megvárhatja. Szeretné, ha délelőtt a hivatalában kaphatná az injekciót, de abban a pillanatban, amikor a legjobban ráér, mikor a szeszélye kívánja... Hirtelen megállt, mindkét kezét alázatos tisztviselője vállára tette, még kacsintott is egy kicsit, úgy kérdezte hamiskásan, de mégis követelően:

– Nem adhatná nekem maga ezt a koszos kis injekciót, Erdőském?! Magának semmi, nekem pedig roppant kényelmes lenne. Itt vagyunk egész délelőtt egymás keze ügyében!

A cukor-bajos hivatalnoknak a réműlettel vegyes örömtől hideg veríték ütött ki homlokán. Mi lesz itt? Siker vagy bukás? Muszáj megtenni, amit a főnök kér. Ez egyformán lehet a pokol vagy a mennyország kapuja. „Ha fájni fog neki, kidob! De ha nem fog fájni neki?!”...

Az elnöki mosdószobában megmosta a kezét, megtörülközött a bolyhos elnöki törülközőben. Hány egység inzulín kell? Harminc? Mi ez? Zinkprotanin? Meg van már keverve? Meg! Fölszívta a folyadékot a fecskendőbe.

– Én a karba kapom! – rendelkezett a Vezér, és levetette a kabátját.

Erdős úr egyszerre imádkozott, reszketett, a családjára gondolt, és

élesen figyelt, amikor főnöke karján két ujjá közé csípte a bőrt, és belenyomta a tűt.

A Vezér fölszisszent. – Fájt?! – kérdezte rémülten Erdős úr.

– Nem! Csak szokásból sziszegtem! – ismerte be a Főnök. – Jól van, Erdőském! Mi is a maga keresztneve? Lajos?! Szóval, holnap újra megcsinálja, Lajoskám?!

– Csak tessék csöngetni értem! – mondta készségesen Erdős úr.

A Vezér fölvetette kabátját, hangja egy kissé megkeményedett:

– Fölösleges figyelmeztetnem, hogy ezt a dolgot ne mesélgesse sehol. Még kiröhögnének!

Erdős úr mélyen meghajolt:

– Ne tessék félni, méltóságos úr, én tudom, hogy ez bizalmi szolgálat!

Innen kezdve elszánt küzdelem kezdődött a két ember között. A Vezér lent akarta tartani alkalmazottját a szegénységben, kifizetni apró morzsákkal, hogy alázatos cselédje maradjon, akit becsöngethet magához, mint a szolgát. Erdős úr viszont, akármilyen mulya volt, mégis fölfelé törekedett. És neki sikerült. Egy év múlva személyzeti főnök lett, és címzetes aligazgató. Hiába, őnála volt a fegyver.

LAPSZÁMUNK SZERZŐI

- Ágoston Szász Katalin (1996) szerkesztő, kulturális újságíró
 Albert Zsolt (1973) költő, nyomdai alkalmazott
 Bonczidai Éva (1985) író, szerkesztő
 Borbély László (1968) író, szerkesztő
 Farkas Wellmann Endre (1975) József Attila-díjas költő, író, műfordító, szerkesztő
 Hunyady Sándor (1890–1942) író, drámaíró
 Irlanda Kristóf (1996) költő
 Kántor Mihály (1974) szakíró
 Lakatos-Fleisz Katalin (1978) irodalmár, egyetemi oktató
 Lovranits Júlia Villó (1986) író, mesemondó, biológus
 Lövétei László László (1972) József Attila-díjas költő, író, szerkesztő, műfordító

Forrás: Wikimedia Commons

Amos Imre: Csendélet (akvarell, papír, 31,5 × 30 cm, 1940 körül)

IRODALMI-KULTURÁLIS MELLÉKLET

vers

Albert Zsolt

Hajnali front

Reggelre az ég függő piramisokat épít
az utcák fölél. A hajnal sivataggá válik,
fordítva kel a nap és előbb tetőt húz,
majd mély alapot ás.

Költők állnak az erkélyen figyelve,
mikor fölérjük érkezik a front, fejfájás megint.
Egy felhő vörösborral gyógyít, lehajol,
káoszt tölt a papírra remegő kezeik alá.

Haragvó idő

A földön kifordult örökzöldek fekszenek,
mellettük vihar, pajzssal halad dél felé.
Két találatot szán minden kiásott szívbe,
egyét születésre, egyet az elköltözésre.
Kardot hord, nehéz szárnyat bont a szél,
az utazó eltéved és szemére nem lepel
borul, csak egyetlen kőből metszett terv
amit követ s vakon hiszi mint a jég.
Ha égre emeli egy domb és elindul felé,
homlokára kamasz felhő tenyerel.
Az út szélén összegyűjtött illatok nyomán
eltalál oda, hol halott lelkek reggele
köszön minden bogáncs és kórótestűnek.
Szemükbe néz, tetteikből koszorút fon,
vagy vétkükért vaskos hajókötelet szorít
az elmúlhatatlan béklyó, a haragvó idő.

Hanghorizont

Madarak hanghálója feszül pirkadatkor,
alatta a házak mezítláb nyújtózkodnak.
A hajnal hideg tejet önt és lábtörlőkön
ülve vár, majd miután beengedik,
az ágy fölé ugrik és a fürdőszobai tükörrre.

A hatos út átenged minden dallamot,
zöldre vált az összes sávban, könnyen
megadja magát. Kávész és motorzaj,
porból lettünk, csörrenő kanalakká válunk
egy műanyag csepegtetőtálcán.

Egyetlen reggel sem marad észrevétlen,
amint a hangok, úgy mi is jelen vagyunk
a hétfégi ébredés szerves szimfóniájában.
Kint vadkörtefák készülnek a virágzásra,
háromra csendrügvet bont a vidék.

Ferenczy Károly: Madárdal (olaj, vászon, 108 × 77,5 cm, 1893, Magyar Nemzeti Galéria)

Forrás: Wikimedia Commons

Irlanda Kristóf

Béka

Láttam, ahogy
az óvodatársam kettétép egy varangyot.
Lógtak a belei, spriccelt mindenre a vér,
ő közben brekegve, hangosan felkacagott.
Azt mondják, a gyerekek olyanok, akár az angyalok,
esténként azt remélem, hogy ez nincs így, vagy,
ha így is volt, azóta megváltozott.
A béka gőzölgő teste reggelre a saját vérében hült ki,
nagyapának volt igaza:
ahova az ördög keze nem ér el, oda a gyerekeket küldi.

Visszatérés

Az iskolában hallottam, hogy testünk legrejtettebb
járataiban, valahol a bőr, rostok és izmok alatt van
egy részünk, ami szemmel nem látható, azt mondták
ez a lélek, és hogy ez állandó, halálunkkor kiszakad
belőlünk, másik testet keres magának, mert ilyen a lélek.
Állítólag kóválygok a semmiben majd, később visszatérek.
Ennyi elegendő is volt ahhoz, hogy jöjjenek a rémek.
Megszámálhatatlan szörny járta be akkor azt az éjjelt,
kopogtatás nélkül bejöhetek, vízzel sem tudtam kínálni
őket, rám vicsorította fogát az örök visszatérés gondolata.
Forgolódva, láztól forrongva izzadtam rá magam a holnapra.
Még másnap sem értettem egészen, hogy mi célt szolgál akkor
egy-egy testrészem, és mi az, ami a reinkarnációba még belefér.
Következő életemben lehetek tériszonyos szirtis, hajléktalan
éticsiga, saját mérgétől kihaló kígyó, sötétől rettegő denevér?
Papa nyugtatni akart, azt mondta, ne aggódjak, mire odajutok,
nem lesz itt egy élő állat sem már, amibe lelkestül belebújhatok.
Megesszük a szarvasokat, minden őz szélvédőn szárad,
az oroszlánok egymást falják, kacagás őrzi a hiénákat.
Nevetett, én elszomorodtam, vigasztalt, próbálta,
belém fonta hálóiival a félelmet, mint védtelen legyet a pók lába.
Előlről kellett kezdenem mindent, megtanulni rémeket kergetni,
mert visszatértemkor, egyedül ember nem akartam volna újra lenni.

Így megy ez

Elhitted, hogy így kell lennie,
hogy idővel a vágy hült helye fűti a testet,
hevíti az üresen kongó csöveket.
Sosem mondtad, hogy nem a kor, hanem a teher
körmöl ráncot az arcra és hogy
a tehetetlenségi erő az egyetlen, ami maradásra
bírja az embert, elfojtottál magadban
mindent, ami kisimíthatta volna
redőid, vártad, hogy visznek valamerre és
közben nem vitted semmire, és én
még mindig nem értem, hogy hihetél benne ennyire,
hogy ennek így, pontosan így kellett lennie.

Kertkapu

A konyhaablakból ráláttunk a szemközti házra.
A reggel hangjait elnyomta a szomszédok dulakodása.
Minden alkalommal néztük, hogy öli egymást férj
és feleség, s hogy rohan a báty a kisebb gyerekért.
Egyik este az apa fából épített egy díszes kertkaput,
szelidsége akkor volt éber, mikor a család már elaludt.
Órákon át fűrt, faragott, amint kész lett, odébb állt,
egy olyan kocsmában töltötte el az egész éjszakát,
minek naponta cserélték ajtaját, gyakorta szökött át,
lassan a hétköznapokba ivódott, megszokássá vált.
A pirkadat bíborba borította a fény itatta eget,
ahogy a pultról a nap, lassan felgémberedett.
Az első sávokat követve, szédelegve hazavánszorgott,
esni kezdett, arcát felszegezte, az ég lilája rácsorgott.
Megállt a gyönyörű kapunál, bámulta egy darabig,
biztosan helyére képzelte a családjából valakit.
Szidalmazni kezdte, majd felkapott egy fejszét,
ahogy összetákolta, olyan gondossággal verte szét.
Ahogy a teremtés, úgy a pusztítás ösztöne is eltanult
minden este épített egy újabb, kimunkáltabb kertkaput.
Láttam, ahogy ütésenként az örülettel tekintete megtelik,
ilyen minden napunk: éjjelre összeáll, leomlik reggelig.

Iványi-Grünwald Béla: A Hadúr kardja (olaj, vászon, 161 × 150 cm, 1890, Magyar Nemzeti Galéria) Forrás: dka.oszk.hu

Tanulás

Volt egy hatalmas orgonabokrunk,
gyerekként gyakran odabújtunk
kihallgatni a felnőttek szitkozódását,
ellesni tőlük gesztusaikat.

Undorodtunk a cigaretta füstjétől,
a káromkodásokon elkopott
a fülünk, csúfolódni kezdtünk rajtuk,
aztán lassan mi is eltanultuk.

Később, mikor már titkolni nem kellett,
cigaretta gyújtottunk, grimaszoltunk
és nem hallottuk a káromkodásoktól,
ahogy mögöttünk valaki előjön
az orgonabokorból.

Forrás: Wikimedia Commons

Amos Imre: Hajnalvárás (olaj, vászon, 90 × 58 cm, 1939)

könyv

A TIZENKETTES BŰVÖLETÉBEN

Lövetei Lázár László verseivel még tizenévesen találkoztam először, amikor egyik születésnapomra aján-dékba kaptam Siklód Ferenc grafika-kal közösen kiadott, *Tizenkét vers, tizenkét grafika* című kötetét. Már csak ránézésre is gyönyörű a limitált példányszámban megjelent kiadvány: elegáns, sötét kartonka-zetta, homokszínű borító, négyzetes forma, merített papír – egyszerűen már külsőre is elvarázsol, és még inkább a magában foglalt versek. Nem olvastam még addig olyan lírát, ami ennyire hagyományos, mégis ennyire modern lett volna (általában a végletek érvényesülnek benne). Azóta foglalkoztat, hogy miféle lángoló harag és egyszerre miféle meghitt rezignáltság fűti ezt a költői hangot.

A József Attila-díjas költő legújabb verseskötve az Előretolt Helyőrség Íróakadémia gondozásában megjelent *Miféle harag* című eklogagyűjtemény. A borítón Szentes Zágón munkáját: felhőket vagy sivatagot, egy-két apró életjelet, fejjel lefelé fordított világot láthatunk. A kötet két ciklusa tizenkét-tizenkét verset tartalmaz. Az első, *Zöld* címmel ellátott ciklus 2011-ben már megjelent önálló kötetként. A második ciklus a *Sivatag* címet viseli és 2016–2018 között született verseket tartalmaz. Míg az első rész mondhatni szabályosan követi az eklogairódalom hagyományát, a második rész kibővíti a műfaj értelmezhetőségét.

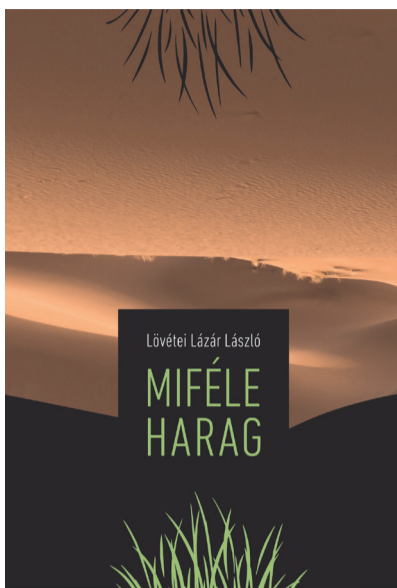
Az ekloga gyökerei az időszámításunk előtti harmadik századba nyúlnak vissza: a görög Theokritosz hexameterben írott versei a természetközeli létezés bőségét és békéjét dicsérik. Az egykor Alexandriában élő és alkotó költő monologikus vagy gyakran dialogikus költeményeinek megszólalói a falusi, vidéki életre vágyakoznak. Ahogy Babits is megjegyzi: „A mezei idill a városi ember lírájából született meg.” A bukolikus hagyomány következő és legnevesebb éltetője Vergilius volt,

aki a pásztori díszlet közé költők és filozófusok gondolatait helyezte. Tíz, gondosan megválogatott versét *Eclogae* címmel adta ki, innen származik a műfaj megnevezése – az ógörög eklogé kifejezés szemelvényt, változatást jelent. A pásztori költészet következő virágkorát a reneszánsz idején élte. A magyar irodalom is bővelkedik eklogákban, Balassi Bálinttól Csokonai Vitéz Mihályon át eléri a sor Radnóti Miklósig. Lövetei Lázár László nem ijed meg sem az elődei, sem a saját maga által teremtett lírai hagyományoktól. Költészte már a kezdetektől fogva a kötött, szabályos, kimunkált formát részesíti előnyben, és témáiban – bár teszi ezt a gúny és hányavetiség áruháját magára öltve – a szépség, a tisztaság, a gyermeki naivitás eszméit keresi.

Az első ciklus *Nulladik eclogája* rögtön a bukolikus idill felvázolásával indít: „[Pásztor] Kötve hiszem, hogy a kecskeszagú lájf ennyire fontos / lenne... De itt is »történelhetnek« csuda-dolgok – / egyszer még patányomból is szürcsöltem az állott, / nyári esővizet... [Költő] Ezt nevezem szépséges idillnek! / El ne felejtse! hiszen éppen ilyen dolgokra vadászok! / Most haza kell mennem, mert várnak a könyvben a költők...” A költőn és pásztoron kívül megjelennek a halász, a vadőr, a laptop és az obeliszkszólalók is, a verseknek pedig több esetben is van alcímük, úgy mond műfajmegjelölésük: némelyik álom, némelyik tanmese.

A *Sivatag* ciklusának kezdőlökését a Lövetei költészetében régóta jelen levő Arany János-i örökség adja meg: „Hej, az Élet nevű város!... / Minden útja kilencsávós... / S a lakója?! / Isten a megmondhatója...” Az ezután következő klíma-, „ökovécé”- és más eklogák leplezetlen öniróniával utalnak vissza a *Zöld* ciklus téziséire: ilyen az, amikor a facebookozó költő tőzsdei nagyhatalommá kívánna válni, vagy

Ágoston Szász Katalin

amikor az egyszerű olvasó megőrül, hogy „LLL-t érdeklí a földszag...” A vezércikk megfeddi a költőt túlzásba vitt bölcselkedéséért, a Föld Szellemé pedig Ádámot és Évát a szitkozódásért. A párbeszédbe ezúttal a politika, a röpcédula és a kocsmaszal is bekapcsolódik. A ciklust és a kötetet záró költemény a rimes szimultán verselés hagyományához tér vissza és már-már derűsen rezignált eleganciával oldja fel az eklogák filozófiai feszültségeit: „Így is lehet csinálni / élet halál akármilyen / hol volt hol nem nagymese / úgyse érti senki se // úgyse érti senki se / minek jöttem én ide / sziklaország fenyevesek / úgyse érti senki meg”

Lövetei László címeit, sorait, számaikat tizenkettes ősi tökéletességére fűzi fel. Lírája nemcsak magába öleli a világot és annak minden természetközeli és -távolsági aspektusát, de rendelkezik az önreflexivitással, hogy mindezt kívülről lássa és láttassa. És minden komplexitásán és intertextualitásán túl egyszerűen nagyon szép is.

Lövetei László: *Miféle harag. Előretolt Helyőrség Íróakadémia, Budapest, 2019*

búcsú

ISTEN VELED, LACI BÁCSI!

Farkas Wellmann Endre

Nemrég még kéziratot küldtél, örömmel közöltük. A régi természetességgel megy minden tovább – gondoltam, vártam az újabb verseidet. Arról volt szó, hogy hamarosan még küldesz. 1994 óta ez volt a természetes kommunikáció közöttünk, ekkor ismertelek meg Kolozsváron egy izgalmas Bretter-körön, amelynek te voltál a meghívottja. Aztán leveleztünk, de következett még számtalan szép alkalom a találkozáshoz: Sepsiszentgyörgy, Budapest, meg persze Kolozsvár, kiállítás megnyitók, rendezvények az árkosi kastélyban, sok-sok írótábor, amelyeken mindig éjszakába nyúlóan beszélgettünk-borozgattunk.

Sokat tanultunk tőled: nemcsak én, személyesen, de a nemzedékem is, a régi, kolozsvári helyőrségek, akiket mindig szeretettel emlegetél a barátaid között, akik sosem kérhettünk tőled lehetetlent, akiknek jó tanácsokat – és nem utolsósorban – példát adtál.

Azok közül való vagy, akik a pályánk legelején felkaroltak, a kolozsvári helikonos mesterek mellett, aki hittél bennünk és az első perctől teljes kollegialitással és kasztribéli bizalommal kezeltél bennünket.

Igen, Laci bácsi, igazából a nagy hitedet csodáltam mindig, s tán ez is fog leginkább hiányozni a némaságból, amit most magad után hagysz: ahogyan hinni tudtál a szó erejében, mágiájában, az írástudó lét küldetésében. Fegyelmzett alkotó voltál és kedves, bohém jó barát. Mindenben érvényes és hiteles példa volt az életed, a szavaid, ha megszólaltál, és az írásaid, ha épp azokat olvastuk. A rajongásod az írott szóért, a kultúrába vetett hited, ami az utolsó percig elkísért.

Hálásak vagyunk azért az ötven évért, amit az írói pályán töltöttél, és külön hálás vagyok azért, hogy negyedszázadon át a barátomnak tudhattalak. Sokat beszélgettünk a halálról is, fontos dolgokat mondtál róla. Én bízom benned.

Tudom azt is, hogy az a bizalom, amivel egykor a barátaid közé fogadtál, most, hogy elmentél közülünk, felelősséggé változott: majd segítség odafentről felőni a feladathoz, továbbvinni azokat az értékeket, amelyekben te magad is hittél, és éltetni azt a nagy hitet, ami téged mozgatott itt, a Földön, hetvenkét éven keresztül.

Fotó: Király Farkas

színház

MINT A KIÜRÜLT TEMPLOMOK, MELYEKBEN MADARAK FÉSZKELNEK

Bonczidai Éva

Vannak színházi előadások, melyekért érdemes több száz kilométert utazni – ilyen a marosvásárhelyi Yorick Stúdió *Eltűntek* című produkciója is, melyet a Gyulai Várszínház Erdélyi hetén láthattunk. Az a fajta előadás ez, amelyen még kacarászunk is, miközben alig száz percen belül elösettenkednek a gyermekkori emlékeink, a családi legendáriumok agyonmondott történetei, felszínre kerül az a múlt is, amelyik nem a sajátunk, hanem a hozzánk közel állók emlékeiből férceltük össze. Olyan előadás ez, amelytől mondhatnánk támad a nézőnek: legszívesebben az egész társulatot megvendégné, és hajnalig traktálná őket a maga történeteivel. Olyan torokszorítóan szép, mint a kiürült templomok, melyekben madarak fészkelnek.

Tétje van – az előadás első pillanatától ezt érezzük. Olyan dolgokról szól, melyekhez közünk van. Kultúraközi párbeszéd a kortárs dráma tükrében címet viseli az a projekt, melynek jegyében több mint egy évtizede visz színre előadásokat a marosvásárhelyi független társulat. Mindennek Sebestyén Aba rendező

a motorja, a migráció témában készült előadások drámai alapanyaga is az ő felkérésére született. Két író, két nőt kért fel arra, hogy az elvándorlás téma kapcsán drámát írjon: egyik szerző kivándorló – a *Borderline* szerzője, Kincses Réka Berlinben él; a másik szerző, Elise Wilk itthon maradt, és itthon írt izgalmasan építő drámát az erdélyi szászok elvándorlásáról. Ez utóbbi alapján készült az *Eltűntek* című előadás. Ennél erdélyibb aligha lehetett volna ez a produkció: a szász drámaíró román nyelven írt szövegét magyarul (Albert Mária fordításában) vitte színre egy független társulat. A Yorick Stúdió történetében ez az első olyan előadás, amelyben Sebestyén Aba nemcsak rendezőként, hanem színészként is a közönség elé áll. Talán ezért is érezzük nagyon személyes ügynek ezt az előadást, de az érintettség érzékelhető a Kathit alakító Szilágyi Enikő esetében is, aki 1989-ben hagyta el szülőföldjét.

Elise Wilk drámája egy erdélyi szász család történetét meséli el Románia történelmének három kulcsfontosságú eseményéhez kapcsolódva. Az első rész 1989–1990-

ben játszódik: a forradalom előtt az életveszélyt és az otthonmaradt családtagokat is érintő megtorlást vállalva/kockáztatva szöktek meg az emberek, 1989 után pedig a szászok tömegesen vándoroltak ki Németországba. A második rész 1944–1945-be viszi el a nézőt, ekkor a németeket szovjet munkatáborokba deportálták. A harmadik rész pedig 2007-ben játszódik – Románia ekkor csatlakozhatott az Európai Unióhoz.

Szilágyi Enikő mindhárom részben Kathit alakítja, az ő figurája köti össze ezt a három korszakot. Az első részben nagyszájú, szókimondó, de bölcs asszonyt ismerünk meg, ő a család tartóoszlopa. A másodikban fiatal lány, akit a vőlegénye rábeszél, hogy menjen férjhez egy román férfihez, mert ha román neve lesz, nem viszik el Szibériába. Kathi szerelmét elhurcolják, és nem tér vissza többé. De viszik Kathi húgát is, aki visszajöhet, Kathi pedig kilép a formális házasságból, és egész életét annak szenteli, hogy a hazatért húga és családja mellett álljon. A harmadik részben már egy szenilis öregasszonyt látunk, akit meglátogat a Németországból hazatérő unokaöccse. Szilágyi Enikő

apró gesztusokból, hanglejtésekből elképesztően változatos mimikával pontosan és következetesen építi fel karakterét, ezért hisszük el azt is, amikor – több mint hatvanévesen – huszonéves lányt alakít.

A többiek minden részben más-más szerepet játszanak – kiválóan –, a felvonások elején újra és újra bemutatkoznak, miközben körbeforgatják azt a ketrec-szerű kockát, mely a családi otthon tere a színpadon. Az otthon egyik oldala csüngő láncokból álló „vasfüggöny”, a másik oldalán fehér ajtó látható – az általa határolt térben pedig furcsán hétköznapi, kisiklott életek telnek generációk óta.

Minden felvonáshoz egy-egy narrátor is társul: az elsőben Kathi évtizedek óta halott vőlegénye kalauzol, a másodikban Edgar, Kathi húgának még meg nem született gyermeke, az utolsóban Edgar halott veje – ezek a lét és nemlét határán tébláboló figurák ismerik a teljes történetet, azokat a vonatkozásokat is, melyeket az élő családtagok olykor nem is sejthetnek.

Bonyolultnak hat ez az összetett viszonyháló, de a precíz ritmusban,

mégis játékosan formálódó történet magával ragadja a nézőt – Cári Tibor zenéje is számos kapcsolódási lehetőséget kínál. Különösen az utolsó rész – az időben legközelebbi – kísérti sokáig a nézőt. Talán mert ezek a figurák ma is közöttünk élnek: a sokszor sértett itthon maradtak, akik az öregeket gondozzák; az irritáló akcentusú, affektáló hazalátogatók, akik valamiféle felsőbbrendűség-érzéstől fűtve életvezetési tanácsokat osztogatnak; a kegyes adományként haszontalan vackokat küldők és a fiatalok, akik iszonyúan unják a százszor hallott sérelmeket és dicső tetteket, de még hisznek abban, hogy ők kimaradhatnak a patthelyzetek körköröséből.

Aki elmege, nincs többé – eltűnik, mint sokan élőtte. Hova tart annak a családnak a története, amelynek a mindennapjaiban a várakozás vegyül – várni, hogy pár napra hazajöjjön mindenki? Mít keresnek a visszatérők, akik már egyszer mindent hátrahagytak? És a maradók? Ők mit őriznek? A helyet, ahol bolyonghatnak azok az árnyak, akiket még nem felejtettek el?

„A SZABADSÁG A LEGFONTOSABB ÉRTÉK”

Lakatos-Fleisz Katalin

A kolozsvári 19. Transilvania Nemzetközi Filmfesztiválon közönségdíjat nyert az Andrei Zinec által rendezett *Și atunci... ce e libertatea? (És akkor... mi a szabadság?)* című film, mely az embertelen körülmények között lehetséges vagy lehetetlen szabadságra kérdez rá. Az 1951-es bárágani kitelepítések idejében járunk. Kilenc, otthonából elhurcolt bánági embert ismerünk meg, akik a bárágani semmi közepén kényszerülnek túlélni. Kilenc ember – román, magyar, szász együtt – összekapaszkodva próbál otthon építeni valahogy. A magyar karaktert, Ferencz Ágneszt játszó színművésznőt, Skovrán Tündét faggattuk.

– **Hogyan kerültél kapcsolatba a filmmel?**

Ez már a második filmem Andrei Zinec rendezésével. Nagyon jól dolgoztunk együtt az első filmen, és azt hiszem, ez volt az oka, hogy hívtak erre a filmre is. Tehát igazából egy megkeresés volt, nem kellett castingra mennem. A filmet 2012 novemberében kezdtük el, és ha jól emlékszem, akkor két éven keresztül forgattuk – nyilván megszakításokkal kellett a jeleneteket fölvenni. A film Ana Blandiana egyik elbeszélésén alapul, ennek volt egy dramatisztikus változata, amelyben nem is volt jelen az én karakterem. De a szöveg átalakult, és az eredeti darab – a címe *Proiecte de trecut* – teljes koncepciója kicserélődött. Igazából az történt, hogy két héttel a forgatás előtt egy konfliktus miatt lecserélték a rendezőt, és akkor keresték meg Andrei Zinec-t, hogy vállalná-e a rendezést. Emlékszem, Andrei rengeteget mesélt az olvasmányélményeiről, a kuláküldözésről, az ötvenes évek történelmi eseményeiről, és azt mondta, hogy ha már megcsináljuk a filmet, akkor autentikusan kell ábrázolni a helyzetet, amikor is az emberek úgy kerültek oda, úgy váltak családdá, hogy azelőtt nem is ismerték egymást. Voltak közöttük szászok, magyarok, románok – ezért fontos volt neki, hogy minél több nemzetiségű legyen a szereposztás is.

– **Amikor megtudtad, mi a film témája és mi lesz a szereped, az hogy érintett? Tudtál ezzel a szereppel azonosulni, vagy esetleg tartottál tőle?**

Azonnal eszembe jutott az egyik családi barátunk, aki deportáltként nőtt fel, és emlékszem, hogy gyerekkoromban rengeteg történetet hallottam a Vaskapunál megélt dolgokról, szörnyűségekről, de olyan más ismerőseim is vannak, akik a Báráganban születtek, ott nőttek fel. Emlékszem, amikor készültem a szerepre, sokat olvastam egy önéletrajzi könyvet egy deportált családról, de a személyes ismerőseimmel is sokat beszélgettünk az általuk átélt eseményekről. Egyre inkább kezdett érdekelni a téma, már csak azért is, mert Erdővidéken nőttek fel, ahonnan sok kuláknak kikiáltott embert, családot vittek el annak idején. Ez a háttér, ezek az átélt történetek mozgattak, amikor elvállaltam ezt a szerepet. Megpróbáltam minél személyesebbé tenni a filmbeli Ferencz Ágnes történetét. A nagyapám szintén fogoly volt Szibériában, és írt naplót az ottani életéről. Az ő történeteiből fűztem össze a magam történetét. Édesanyámat Ágnesnek hívják, a dédnagyanyám családneve Ferencz volt, és így, ezekből a mozaikokból raktam össze a filmbeli Ferencz Ágneszt. Mivel az eredeti műben a szereplő neve Mitoasa, innen jön a macska a filmben, aki min-

dig velem volt, és akivel jó kis párost alkottunk (nevet). De van ennek az egésznek egy másik oldala is: amikor megtudtam, hogy ki a rendező, és kik lesznek a kollégák, biztos voltam benne, hogy ezt a szerepet meg akarom csinálni. Nagyon örültem, hogy végre nem valami bombasztikus szerelmi történetben játszom a sztereotipizált vonzó, dekoratív nő karakterét, hogy végre volt lehetőségem teljesen más, életszerű helyzetet eljátszani, amihez a szívem is sokkal inkább húz, mint az előbb említett szerepekhez. Főleg fiatalabb koromban, úgy tíz évvel ezelőtt, dühögtem, amikor én nem játszhatam parasztasszonyt. Úgyhogy nagyon örülök, hogy ebben a filmben kaptam egy olyan lehetőséget, hogy egy életszagú, hús-vér karaktert mutathattam meg.

– **Az Ana Blandiana-elbeszéléshez képest hogyan változtak a filmbeli karakterek?**

Ha jól tudom, a szász karakter benne van az elbeszélésben, magyar karakter viszont biztosan nem volt. Az egyik román szereplőt alakították át, így került bele a magyar. Nem öncélúan persze, hanem pontosan azért, hogy történelmileg minél hitelesebb legyen, minél jobban tükrözze a valóságot, hogy szász, magyar, román egy sorsban osztozott az elhurcoltatásokban.

– **Milyen volt román stábbal dolgozni?**

Korábban már forgattam Bukarestben, az első alkalom volt inkább „nagy sokk”, most már tudtam, hogy körülbelül mire számíthatok. Az a tapasztalatom, hogy a román színészek nagyon szeretnek magyar színészekkel dolgozni, engem különösen nagy szeretet vett körül az egész forgatás alatt. Lehet, hogy mindez egyéni tapasztalat, nem merek általánosítani, de én Bukarestben sokkal ünnepelebb voltam minden egyes projekt alkalmával, mint bárhol máshol. Nyilván idegen nyelven játszani nem ugyanaz, mint magyarul, de az ember megszokja egy idő után ezt a közeget, főleg, ha egy-egy szerep is alátámasztja, hogy az adott figurának miért van akcentusa, ez már nem zavaró. Voltak éles helyzetek, mivel a forgatókönyv a forgatás alatt íródott, és improvizáltunk is, voltak olyan szövegek, amiket 5 perccel a jelenet felvétele előtt kaptunk kézhez, előfordultak olyan helyzetek, amikor az izgalomtól nem jött ki úgy a hang, ahogy kellett. Ilyenkor türelemmel, két-három nekifutásra sikerült. Ez a film ugyanakkor nagyon az akciókra, a történésekre, a közeli gesztusok kifejezőerejére helyezi a hangsúlyt, a nonverbalitás itt, ezekben a helyzetekben többet mond a szavaknál. Nagy egyéni szabadságot is kaptunk – kevés forgatáson történik meg az, hogy a színész hoz

Fotók forrása: Double4Studios/Tica Trade

ötleteket, hogyan kellene ezt és ezt a helyzetet megoldani. Jó tanulási lehetőség is volt mindez, főleg az idősebbektől tanultam sokat, de a fiatalabb kollégáktól is. Nagyon megtaláltam ebben magam, egy bátor munkafolyamat volt.

Azt még fontosnak tartom elmondani, hogy Ana Blandiana férje, Romulus Rusan, a film történelmi tanácsadója, valamint a film producere, Călin Papura már meghaltak, a premiért sem érthették meg. A producer még csak a film végleges változatát sem láthatta. Călin Papura úgy marad meg az emlékezetemben, mint akinek az volt a szenvedélye, hogy ezt a filmet elkészítse, már a nyolcvanas években megvette a jogokat a regényhez. Sajnos, ennek a csodálatos élménynek, hogy a csillagos ég alatt nézhettük meg Kolozsváron, nem lehettek részesei. Fontos, hogy emlékezzünk, mindkettőjükre: nagyszerű emberek voltak, akik nélkül a film nem vagy nem így született volna meg.

– **A film a szabadság határaitra kérdez rá. A filmbeli karakter hozzáadott valami pluszt a saját szabadságképedhez? Mit jelent számodra a szabadság?**

Ma, amikor a szabadságról annyi ketyünk van, amikor annyira problematikus a szabadság megélése, és a szabadság korlátozása a központi téma mindenütt, akkor egy olyan film, amely a szabadságról tesz fel kérdéseket, felbecsülhetetlen értékű. Különösen most, a jelenlegi helyzetben képes nagyot szólni. Sokat gondolkodom a szabadságról a privát életemben is, mert az ember sokszor érzi úgy, hogy a szabadságában korlátozzák. Ebből és sok más okból kifolyólag is úgy érzem, hogy számomra a szabadság a legfontosabb érték. Például nem tudom elképzelni magam bármilyen intézmény korlátai között. Ha nem vagyok szabad, nem élek egészen. Ha nem élek teljesen, akkor csak teljesítek. Ez viszont frusztráló. Amellett, hogy nagyon jó teljesítő vagyok, megcsinálok mindent, amit kell, de ha csak az elvárást érzem, nem vagyok oldott. Az elvárások megbénítanak.

– **Jelenleg min dolgozol?**

Egy dokumentumfilmet rendezek Dél-Afrikában, amit 2018-ban kezdtem el, és még mindig tart a forgatás. Most a prioritás az életemben, hogy ezt a filmet befejezzem. Azért is, mert ez a film teljes embert igényel, bár a jelenlegi járványügyi viszonyok akadályoznak, de szeretnék

másfél éven belül pontot tenni a végére. Ez a film egy meditáció arról, hogy valójában mi a nő. Két olyan nőt követek a filmben – egyikük atléta, másikuk szépségkirálynő –, akik fiatalon, 18 és 21 éves korukban tudták meg, hogy genetikailag férfiak, azaz XY kromoszómájuk van. Egyik férfiasan néz ki, másik nagyon is nőiesen, és úgy gondolom, ez a két élethelyzet, ez a két sors éles kérdésfelvetése annak, hogy mitől nő a nő és mitől férfi a férfi. Szenvedélyesen dolgozom ezen a projekten, mert mind a téma, mind a két szereplő nagyon érdekes és izgalmas.

SKOVRÁN TÜNDE 1982. december 31-én született Baróton. 2005-ben diplomázott a kolozsvári Babeş-Bolyai Tudományegyetem Bölcsész-tudományi Karán, színész szakon, Salat Lehel osztályában.

2005 szeptemberében a Kolozsvári Állami Magyar Színház társulatának tagja lett. Kilenc sikeres évad után Amerikába ment. Jelenleg Los Angelesben él, színész, rendező. Saját filmes és színházi vállalkozásba kezdett, a Los Angeles-i Voxx Studios és a JUST Toys Productions színházi produkciós cég alapító tulajdonosa.

hamuban sült pogácsa

ALÍZ A NYÁRI TÁBORBAN

Nyári tábor kis felfedezőknék – olvasta a hirdetést Nagyi. – Ez pont neked való, Alízkám, nem gondold? Azt írják, erdei kirándulás, mikroszkópozás, szép, színes kémiai kísérletek... Csupa olyasmi, amit szeretsz!

Alíz még soha nem volt korábban nyári táborban, így kicsit megszepepent az ötlettől: sok idegen gyerek és egy egészen új hely, ahol még soha nem járt! És még a nagymama sem mehet vele. De erősebb volt a kíváncsisága, mint a félelme, úgyhogy hipp-hopp, máris jelentkezett a táborba, és hamarosan ott találta magát hátán háztízakkal, fején kispapával egy nyüzsgő gyereksereg közepén.

A táborban több csapat is volt, őt a Vörösbegy csapatba osztották be. Sajnos tényleg nem ismert senkit, az egyetlen ismerőse, egy osztálytársa a párhuzamos, Merész Farkas csoportba került. Csupa idegen kisgyerek ült körben a székeken, Alíz magában többször megbánta, hogy miért is nem kérte meg az anyukáját, hogy írja bele a jelentkezésbe, mindenképpen a Merész Farkasok közé osszák be őt is, mihez kezd majd itt ezzel a sok, ismeretlen Vörösbeggel? Legszívesebben hazaindult volna azonnal.

De az első ismerkedős körjátéknál mindig neki dobta a labdát egy mosolygós kislány, akiről hamarosan kiderült, hogy Lizának hívják. A Liza pedig majdnem úgy hangzott, mint az Alíz, ráadásul éppen egyforma háztízük is volt, így hamar összeharagultak: a szünetben elhatározták, hogy örökre

barátnók lesznek és elcserezték a tízóraijukat.

A mikroszkópozás tényleg izgalmas volt: kagylókat, kicsi rákokat gyűjtögethettek a gyerekek a Balaton vizéből és mindent meg lehetett nézni hatalmasra felnagyítva. Az erdei avarban pókok, a tenyerükön viccesen összegömbölyödő gömböskák után kutathattak. Az egyik fiú jókora éti csigára bukkant, amit elnevezett Edének és mindenáron haza akarta vinni. A legérdekesebb mégis az volt, hogy a tábor udvarán két sűrű bokorsor állt: az egyiket a fiúk, a másikat a lányok vették birtokukba mint főhadiszállást. A lányok hétpecsés titkokat suttogtak egymásnak, csak az zavarta őket, amikor a fiúk néha hangos rikoltozással megostromolták a bokrot.

Az egyik ilyen ostromnál történt, hogy Alíz és Liza beleuntak a fiúkkal való harcba és inkább a terembe, a Vörösbegyek főhadiszállására mentek társasozni. Odabent pedig, ahogy több idejük jutott körülnézni, az egyik ablak párkányán magasan fennakadva egy csinos papírrepülőt pillantottak meg. Hogy lehetne azt megszerezni? Alíz próbálta egy székről felérni, de az ablak túl magasan volt. Liza megpróbálta lepszákalni egy könyvvel, de ő sem érte fel. Márpedig a repülőt ki kell menteni az ablakból! Mire való egy délceg papírrepülő, ha nem arra, hogy szálljon? Nem ragadhat időtlen időkre a pókhálós ablakpárkányon! Igazán méltatlan dolog egy vadászgéphez, még ha papírból van is.

És akkor járt arra a takarító néni! A seprűjét gondosan a falhoz

támasztotta, és elballagott kávézni a kolléganőivel. A lányok azonnal rájöttek, hogy itt a nagy pillanat! Alíz gyorsan felragadta a seprűt, amíg Liza figyelte, nem jön-e vissza a takarító. Alíz szívdobogva kapaszkodott vissza a székre, és a seprűvel egykettőre lepszákalta az elakadt repcsit. Kíváncsian vizsgálgatta, ahogy a kezébe került: kicsit pókhálós, poros gép volt, de sértetlen. Az oldalára csúnyácska írással valaki egy nevet biggyesztett: Panni.

– Ki lehetett ez az ismeretlen Panni? – töprengett Alíz. – Biztosan valamelyik táborozó egy korábbi héten. Itt játszott a repülőjével és fennakadt a magas ablakban: akkor nem jött a takarító néni a seprűvel, szegény Panni biztosan szomorú volt... Valahogy vissza kéne juttatni neki!

– Ugyan már – intette le Liza –, biztosan hajtogatott magának másikat és már régen elfelejtette ezt itt. Ha ki is derítenénk, ki ő, a címét biztosan nem adnák oda nekünk a felnőttek! Gyere, inkább próbáljuk ki a repülőt az udvaron!

A lányok visszacsempésztek a seprűt, és új kincsiükkel megint kint voltak az udvaron.

– Tied az első dobás! Te vetted észre! – mondta Alíz a barátnőjének.

– Legyen csak a tied az első, te szedted le a seprűvel! – szerénykedett Liza.

Felváltva dobálták, a repülő pedig merészen szállt át a bokrok felett, fiúk-lányok nagy-nagy csodálkozására. Hamarosan az egész

Forrás: Wikimedia Commons

Vaszary János: Kékruhás kislány (Rippl-Rónai Múzeum)

Vörösbegy csapat körülöttük tolongott, mindenki szerette volna kipróbálni az új játékot.

– Egyszerre csak egy! – vezényelt Liza. – El ne tépjétek! És óvatosan dob, a fal felé, nehogy most meg valamelyik bokron akadjon fent! Ó, bárcsak lenne több repülőnk!

A nagy zsvajra Anna néni, a Vörösbegy csapatkapitánya is odajött a repülőző gyerekekhez.

– Nahát, ezt meg honnan szerezték? – csodálkozott. – Tud valaki ilyen hajtogatni?

– Nem... Az az igazság Anna néni, hogy... Szóval az ablakból van – ismerte be Alíz. Aztán felélenkült: – És rá van írva, hogy Panni! Biztosan nagyon szomorú volt az a Panni, amikor fennakadt a repülője az előző táborban. Nem lehetne megkeresni őt és visszajuttatni

neki? Hátha akkor minket is megtanítana ilyen készíteni...

– Ami azt illeti – mondta titokzatos képpel Anna néni –, megtaláltatok Pannit.

– Hogyhogy? – nézett rá meglepődve a Vörösbegy csapat.

– Mert ez az ismeretlen Panni... Nem is olyan ismeretlen. Mert én vagyok. Az Anna becézve Panni. Az előző csoportomban egy kisfiú hajtogatott repülőket, tőle tanultam meg elkészíteni és sajnos nem volt időm lepszákalni az ablakból azóta, hogy fennakadt. De ha ennyire tetszik nektek, gyertek, benneteket is megtanítalak, hogy kell ilyen készíteni!

A Vörösbegy csapat lelkesen gyülekezett Anna néni körül, és hamarosan egész papírrepülő-flotta szállt körbe a kertben.

Ujj a lap alatt

TALPIG VASBAN

Kántor Mihály

A Marvel Moziverzum mindössze tizenkét éves fennállása alatt átrendezte a látványos közönségfilmek piacának térképét. Az addig szórványos sikereket elért szuperhős-képregényekből készült filmadaptációk végre egyetlen nagy, összefüggő filmes univerzumban egyesültek mind kreatív, mind pedig üzleti szempontból. Ennek a mintája a képregényekben már évtizedek óta létezett, a Marvel Studios és annak vezetője, Kevin Feige annyit tett, hogy a módszert lefordította a lapgyártásról a filmgyártás nyelvére. A korábban szinte példa nélkül álló vállalkozásnak persze megvolt a maga nem elhanyagolható kockázata. Addigra ugyanis a Marvel-képregények legismertebb figuráinak, a Pókembernek, az X-Mennek vagy a Hulknak a megfilmesítési jogait már más stúdióknak adták el, a náluk maradt karakterek pedig kevésbé voltak ismertek a szélesebb közönség előtt. Szerencsére azonban a Marvelnél jobban senki sem ismerhette a saját portékájukat, így a 2008-as Vasember után új hősök egész garmadáját sikerült megmutatni és megszerettetni a képregények világában kevésbé járatos tömegekkel. Ez azonban nem valósulhatott volna meg, ha nincs a Vasember és annak remek fogadtatása.

A Marvel szuperhőseinek videójátékos kalandjai gyakorlatilag majdnem egyidősek magával a digitális szórakoztató formával, ám a virtuális valóság játékok ebből a szem-

pontból még viszonylag meghódítatlan terepnek számítanak. Persze a rivális Detective Comics képregénykiadó vezérfigurája, Batman ezen a fronton is beelőzött már, hisz a 2016-os *Batman: Arkham VR* szinte az első virtuális játékok között jelent meg. A jó munkához idő kell elvét követve a Marvel nem siette el a dolgot, így a július elején megjelent *Iron Man VR* nemcsak technikailag, de tartalmilag is jelentősen felülmúlta a Sötét lovag rövidke kalandját.

Tony Stark, a Stark Industries elnöke és egyben vezető mérnöke fegyvergyártásából gazdagodott meg. S bár zseniális koponya, életvitele nem sokban különbözik a léha milliomosokétól. Egy meglehetősen drámai és transzformatív élményt követően visszavonul a fegyvertervezéstől és malibui villájában megépít egy hipermodern, röpképes vasember páncélt, amivel új célt is kijelöl magának: segíteni azokon, akik nem tudják megvédeni magukat. A játék kezdetén ott csatlakozunk be Tony életébe, hogy az első tesztrepülésre készül a páncél prototípusával. Ezen a ponton mindjárt le is kell szögeznünk néhány jellemzőt. A mozifilmben járatosabbak számára nem lesz ismeretlen a játék perspektívája, mely gyakorlatilag Tony belső nézete. A páncél sisakjából egy virtuális kezelőfelület mögül tekintünk ki a világba, a fejünkre helyezett szemüveg pedig hősünk fej mozgását irányítja. Ha

Forrás: www.playstation.com

már irányítás: a játék a konzol hagyományos távirányítója helyett a Move készülékét használja, mely egy külső kamerával követi az eszköz mozgását, így a karunkét és kezünkét is. Ez nagy mértékben növeli az immerziót, ugyanis Tony repülés közben a két karját használja manőverezésre, valamint a tenyeréből kilőtt repulsor nyalábokkal tanítja mőresre a rosszfiúkat is. Nos a malibui sziklás magaspart felett tartott bemelegítő repülés során nemcsak a játék főcíme pereg le előttünk, de az is kiderül, hogy lesz-e elég erős nyomunk a virtuális szárnyaláshoz, illetve feltárulnak-e a bennünk a tériszony tünetei. Ahogy azt a VR-játékokban szokták, az émelygést megelőzendő, a fejmozgást 45 fokos ugrásokban kivitelezhetjük, így a látási inger és az egyensúlyérzékelés közötti ellentétek keltette

kinetózis, más néven utazási betegség nem jön létre. Mivel azonban kellő gyakorlattal ez a rosszullét leküzdhető, a játékokba rendszerint beépítik ennek a 45 fokos csillapító módnak a kikapcsolását is, ezáltal összefüggő és folyamatos mozgást biztosítva. Nincs ez másképp az *Iron Man VR* esetében sem, ám ennek a beállítását magunknak kell elvégeznünk, mert a játék alapban a kímélő móddal indul.

A bemelegítést követően Tony békésen utazik magángépén, amikor is a repülőt megtámadja egy titokzatos hekker és a drónjai. Az illető Ghostnak nevezi magát, és hősünket teszi felelőssé az összes áldozatért, akik a Stark Industries fegyverei által veszítették életüket. A szintén röpképes és a szilárd anyagokon is áthatolni képes ruhával felszerelt támadót ellenfelek

egész hada követi még. Ezek némelyike ismerős lehet a későbbi Marvel filmekből, ám akadnak köztük olyanok is, akiket csak a képregényekben jártasabbak tudnak azonosítani. Alaposan fel kell ám kötni hozzájuk a vasnadrágot, mert az *Iron Man VR* még közepes fokozaton is embert próbáló ügyességet kíván. Az összecsapások fergetegesek, egyszerre rengeteg célpont támadhat ránk, akik vagy amik között a sebezhetőségük, illetve a veszélyességük mentén villámgyorsan prioritizálnunk kell. A kihívás nehézsége miatt a 6-7 órás játékidő könnyen a háromszorosának is tűnhet, ami a VR-játékok jellemző rövidségének tükrében akár pozitívumként is felfogható.

(*Iron Man VR*. Platform: PlayStation 4.)